

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Wilno

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Zbiory Cesarskiego Uniwersytetu Wileńskiego: Gabinet chemiczny

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Gabinet chemiczny Cesarskiego Uniwersytetu Wileńskiego powstał w oparciu o zbiory Szkoły Lekarskiej w Wilnie i gromadzony był na potrzeby wykładów wydziału chemicznego. W zbiorach znajdowały się przede wszystkim preparaty narzędzia i odczynniki chemiczne, część została zakupiona za granicą. Po 1832 r. zbiory gabinetu zostały włączone do utworzonej w 1832 r. do Akademii Medyko-Chirurgicznej, a po jej zamknięciu (1842) w większości wywiezione do Kijowa. Nieliczne okazy włączono do zbiorów Wileńskiego Towarzystwa Lekarskiego.

Daty działalności / zakres czasowy:

1803-04-04 podpisanie przez cesarza “Aktu potwierdzenia Uniwersytetu wileńskiego”

1803-05-18 ustawa o powołaniu Uniwersytetu Wileńskiego

1832-05-01 zamknięcie Uniwersytetu

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

--

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY		Po 1799: budowa własnego gmachu chemicznego na miejscu spalonego zboru ewangelicko-augsburskiego
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW		
GODZINY OTWARCIA		
DYREKTORZY		
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)		

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

--

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

--

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

--

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Jędrzej (Andrzej) Śniadecki 1768-11-30 1838-05-11

Od 1797 do 1822 wykładowca chemii na Cesarskim Uniwersytecie Wileńskim, następnie wykładowca w klinice uniwersyteckiej, współzałożyciel Towarzystwa lekarskiego w Wilnie.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Ignacy Fonberg 1801-02-01 1891-10-23

Absolwent, od 1822 r. wykładowca chemii na Cesarskim Uniwersytecie Wileńskim, następnie był profesor w Kijowie, gdzie zyskał sobie powszechne uznanie.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Uniwersytet wileński

Kalendarium (historia instytucji)

Gabinet chemiczny został założony w oparciu o nieliczne zbiory zgromadzone przez kolegium jezuickie. Pierwszym wykładowcą chemii na Santoris, kolejnym Jędrzej Śniadecki, którego wykłady cieszyły się dużym zainteresowaniem. Po 1799 r. Na ruinach dawnego zboru ewangelicko-reformowanego zbudowano wg wskazówek Śniadeckiego i pod kierownictwem architekta Michała Szulca gmach "chemiczny" przeznaczony na wykłady chemii, laboratorium oraz gabinet chemiczny wzbogaćony dzięki Śniadeckiemu. Działalność tę kontynuował jego następca Fonberg, który sprowadził część narzędzi i preparatów z zagranicy. Wyposażenie gabinetu stało na wysokim poziomie, a konstrukcja i aranżacja gmachu uznawana była za "jedną z najlepszych i najwygodniejszych budowli tego rodzaju w Europie".

Po zamknięciu Uniwersytetu w 1832 r. zbiory przeszły pod zarząd otwartej w tym samym roku Akademii Medyko-Chirurgicznej, a po jej zamknięciu w 1842 r. Gabinet przewieziono do Uniwersytetu św. Włodzimierza w Kijowie. Nieliczne eksponaty pozostały w Wilnie i przeszły pod zarząd inspektora gimnazjum gubernialnego wileńskiego Chrzczonowicza, część pamiątek trafiła do Wileńskiego Towarzystwa Lekarskiego.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1834: 2 131 okazów, 61 preparatów

Po 1840: 555 okazów i 1 282 różnych narzędzi, instrumentów i sprzętów

cenne sprzęty chemiczne: kosztowne wagi analityczne; gazometry, eudiometry, dmuchawka Clarcka, chlorometr, machina pneumatyczna, barometry, termometry, hygrometr Babineta, multiplikator elektro-magnetyczny; sprzęty codzienne: piece różnej budowy, retorty, miseczki, flaszki z czystego srebra, naczynia do parowania z fabryk wileńskich;

cenne odczynniki chemiczne: brom, selen, glin, krzemionka, kadm, palad, iryd, rod, osm, molibden, mangan, tunsten, kolumb, uran, cer, tytan, bizmut kryształach i w połączeniach chemicznych, alkaliu lityna z pelalitu przekazanego przez prof. Horodeckiego, potas; łącznie powyżej 2000 odczynników

Zakupy: ważniejsze naczynia, narzędzia i przyrządy od mechanika Fortina z Paryża

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

--

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

--

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

“Sala główna dwupiętrowa, zbudowana amfiteatralnie, nie zostawiała nic do życzenia pod względem akustycznym i pod względem obszaru. Zajmowała połowę gmachu. Sklepienie opierało się na czterech fundamentalnych słupach, było wysoko wzniesione; głos prelegenta we wszystkich punktach sali był dobrze słyszany. Przy budowie miano na uwadze częste wybuchy podczas doświadczeń; przy takiej konstrukcyi sali były one mniej niebezpieczne. Sama pracownia nakryta kapą mieściła się w tejże sali, kapa opierała się na dwóch karytydach roboty Jelskiego; z niej wychodził komin ponad dach wysoko wzniesiony, co ułatwiało oczyszczanie powietrza z wylęgów.

Gabinet w oddzielnym pokoju, do sali przyległym, zaopatrzone był w różne narzędzia i materiały do wykładów potrzebne”

(Bieliński, 1899-1900, t. I: 144)

Wystawy czasowe

--

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

--

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

--

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

--

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

--

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

--

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Józef Bieliński, Uniwersytet Wileński (1579-1831), t. I, Kraków: Druk W.L. Anczyca i Sp., 1899-1900

Józef Bieliński, Uniwersytet Wileński (1579-1831), t. II, Kraków: Druk W.L. Anczyca i Sp., 1899-1900

Józef Bieliński, Uniwersytet Wileński (1579-1831), t. III, Kraków: Druk W.L. Anczyca i Sp., 1899-1900

Ludwik Janowski (Tur), Uniwersytet Wileński i jego znaczenie, Lwów: Macierz Polska, 1903

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

--

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

--

Ciekawe cytaty

"[...] gabinet był bardzo ubogi i niewygodnie pomieszczony. Śniadecki wykładami swymi, niezmiernie ciekawymi i pociągającymi, porywającą wymową, zgromadzał licznych słuchaczy; audytoryum zaś było niewygodne pod względem akustycznym, a co gorsza za szczupłe. Dzięki modzie, wiele nawet Pań z wyższego kółka towarzyskiego pilnie na kursa uczęszczało. Lekcje, jak opiewa notatka z r. 1803, bywały tłumne", (Bieliński, 1899-1900, t. I: 144)

UWAGI:

--

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Aldona Tołysz

Data sporządzenia karty:

--

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor/moderator portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	

